

มุมมองต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในนวนิยายเรื่อง “ในม่านเมฆ”

Point of View on His Majesty King Bhumibol Adulyadej in ‘Nai-Man-Mek’ novel

คณิตา หอมทรัพย์¹

Kanita Homsab¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ในม่านเมฆ” ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายเรื่องในม่านเมฆนำเสนอมุมมองต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชด้วยความจงรักภักดีและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณทั้งหมด 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ ผู้ทรงเปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพ ผู้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชน ผู้ทรงเป็นต้นแบบที่ประชาชนควรเดินตามรอยพระยุคลบาท และผู้ทรงเป็นที่รักและเทิดทูนบูชาของประชาชน นวนิยายเรื่อง ในม่านเมฆเป็นนวนิยายรักที่นำเสนอมุมมองต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชไว้ด้วยจึงเป็นวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติในยุคปัจจุบันที่มีคุณค่าต่อคนและสังคมไทย

คำสำคัญ: มุมมอง, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, นวนิยายเรื่องในม่านเมฆ

Abstract

This research aims to study the point of view on His Majesty King Bhumibol Adulyadej appears in ‘Nai-Man-Mek’ novel. The Result shows that in ‘Nai-Man-Mek’ novel, there are four points of view of people who are royalty and gracefulness on His Majesty King Bhumibol Adulyadej; he is a very intelligent, very kind to Thais, be a role model who Thais should follow, be the one who Thais loves and worship. ‘Nai-Man-Mek’ presents the point of view on His Majesty King Bhumibol Adulyadej as well. Hence, this novel is a literary honor in the present which has a value to the people and Thai’s society.

Keywords: Point of view, His Majesty King Bhumibol Adulyadej, ‘Nai-Man-Mek’ novel.

¹ อาจารย์ประจำ, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, เบอร์โทรศัพท์ 092-7214500 Email katee_kookoo@hotmail.com

¹ Lecturer, Faculty of Humanities, Naresuen University. Tel. 0927214500 Email katee_kookoo@hotmail.com

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดชทรง ทุ่มเทพระวรกายและพระสติปัญญาประกอบพระราชกรณียกิจ นานัปการเพื่อบรรเทาความทุกข์ยากและความเดือดร้อนของ ราษฎรมาเป็นเวลายาวนาน ดังที่สุเมธ ตันติเวชกุล (2556) กล่าวไว้ว่า “การดำเนินโครงการพระราชดำริมีกว่า 4,000 โครงการ ทั่วประเทศไทยเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี” ราษฎรจึงต่าง ถวายความจงรักภักดีต่อพระองค์อย่างสุดซึ้งและเป็นที่มาของ การแตงนวนิยายชุดลูกไม้ของพ่อขึ้นในปีพุทธศักราช 2554 ประกอบด้วยนวนิยาย 5 เรื่อง โดยนักเขียน 5 คนเพื่อแสดงให้เห็นถึงพระบารมีและพระเกียรติยศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้แตงดำเนินเรื่องตามขนบของ นวนิยายรักที่จบลงด้วยความสุขสมหวังของตัวละครเอกฝ่าย ชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิง โดยสร้างตัวละครเอกให้เป็น ผู้ถ่ายทอดเรื่องราวอันน่าประทับใจของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวในแง่มุมต่างๆ ในนวนิยายเรื่อง ไนมานเมฆผู้แตงได้เลือก นำเสนอพระอัจฉริยภาพและพระมหากรุณาธิคุณของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สำคัญและประชาชนชาวไทยประจักษ์ มาเป็นเวลานาน คือ การคิดค้นและพัฒนาฝนเทียมหรือฝน หลวง เพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้งและไฟป่าให้แก่ราษฎร รวมไปถึง การอนุรักษ์ป่าไม้ และการทำฝนแม่ั่วเพื่อทำให้ดินมีความ อดมสมบูรณ์

โครงเรื่องของนวนิยายเรื่องไนมานเมฆ ดำเนินเรื่อง ผ่านเรื่องราวความรักของรวงข้าวและทิวเมฆนักบินฝนหลวง ซึ่งตัวละครทั้งสองตัวต่างเป็นผู้ที่ทำความดีเพื่อแผ่นดินตามรอย พระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยผู้แตง คือ ร่มแก้ว ได้นำเสนอแง่มุมของที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างเด่นชัดด้วยความจงรักภักดีและความซาบซึ้งใน พระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อประชาชนชาวไทยมาอย่างยาวนาน จึงน่าสนใจศึกษาว่ามุมมองต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ ผู้แตงนวนิยายเรื่องนี้นำเสนอเป็นอย่างไร อันจะทำให้มองเห็น คุณค่าของนวนิยายเรื่องนี้ในฐานะวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษามุมมองของผู้แตงที่มีต่อพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชผ่านตัวละครในนวนิยาย เรื่อง “ไนมานเมฆ”
2. เพื่อให้มองเห็นนวนิยายเรื่องไนมานเมฆในฐานะ วรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติ

วิธีการศึกษา

1. ศึกษานวนิยายเรื่อง “ไนมานเมฆ” แตงโดย ร่ม แก้ว (นามแฝง) ตีพิมพ์ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2554 โดยสำนัก พิมพ์พิมพ์คำ จำนวน 359 หน้า
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระอัจฉริยภาพการ ประกอบพระราชกรณียกิจ พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจากหนังสือ และเอกสารต่างๆ
3. ศึกษาแนวคิดเรื่องมุมมองในวรรณกรรม และ ลักษณะของวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติจากหนังสือและเอกสาร ต่างๆ
4. ศึกษาและวิเคราะห์แง่มุมมองของผู้แตงที่มีต่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในนวนิยายเรื่อง ไนมานเมฆ
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

มุมมองของผู้แตงที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องไนมานเมฆ จำแนกได้ทั้งหมด 4 ด้าน ด้วยกัน ประกอบด้วยผู้เปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพ ผู้ทรงมี พระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชน ผู้ทรงเป็นต้นแบบที่ประชาชน ควรเดินตามรอยพระยุคลบาท และผู้ทรงเป็นที่รักและเทิดทูน บูชาของประชาชน ดังนี้

1.1 ผู้เปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพ

นวนิยายเรื่องไนมานเมฆนำเสนอ พระอัจฉริยภาพ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้ 3 ด้าน ได้แก่ การคิดค้น และพัฒนาฝนหลวง แนวพระราชดำริการสร้างฝนแม่ั่ว และ แนวพระราชดำริการให้ที่ยั่งยืน

1.1.1 การคิดค้นและพัฒนาฝนหลวง

ชื่อเรื่องของนวนิยายว่า “ไนมานเมฆ” พบ ว่ามุ่งสื่อสารเนื้อหาหลักของเรื่องที่เป็นเรื่องราวของพระอัจฉริยภาพ เกี่ยวกับการคิดค้นและพัฒนา ฝนหลวงของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ดังที่ปิยนาด บุนนาคและคณะ (2545) ได้กล่าว ไว้ว่า “พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์พระองค์แรกของโลกที่ทรงได้รับ สิทธิบัตรฝนหลวง ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่คิดค้น กรรมวิธีการทำฝนหลวงได้ และพระองค์ยังพระราชทาน “ตำราฝนหลวง” ในการปฏิบัติการฝนหลวงให้เป็นไปในแนวทาง เดียวกัน” ในนวนิยายนำเสนอขั้นตอนการทำฝนหลวงอย่าง ละเอียด ชี้ให้เห็นว่า การคิดค้นและพัฒนาฝนหลวงนั้น ไม่ใช่สิ่ง ที่ทำได้ง่าย ต้องเป็นผู้มีความรู้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมี พระอัจฉริยภาพที่ล้ำเลิศ

เกินกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป และทรงเป็นกษัตริย์นักพัฒนาอย่างแท้จริง ดังนี้

ในคำพูดของนักวิชาการฝนหลวง ซึ่งเป็นตัวละครหนึ่งในเรื่องซึ่งให้เห็นว่ากระบวนการทำฝนหลวงหรือฝนเทียมนั้นมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ต้องใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมาก อีกทั้งต้องผ่านการลองผิดลองถูก คิดค้นพัฒนามาอย่างยากลำบากกว่าจะทำให้เกิดฝนหลวงได้ ดังที่ผู้เขียนบรรยายไว้ว่า

“ตามคำพูดของเขา เครื่องบินลำแรกจะโปรยสารเคมีเพื่อกระตุ้นมวลอากาศให้ลอยตัวสูงขึ้นสู่เบื้องบนให้เกิดกระบวนการชักนำความชื้นเข้าสู่ระบบการเกิดเมฆ จากนั้นเมื่อเมฆเริ่มมีการก่อตัว และเจริญเติบโตทางตั้งจะใช้สารเคมีที่ไปปฏิบัติความคายความร้อนโปรยเข้าสู่ก่อนเมฆเพื่อกระตุ้นให้เกิดกลุ่มแกนร่วมในบริเวณปฏิบัติการ สำหรับใช้เป็นศูนย์กลางที่จะสร้างกลุ่มเมฆฝน

จากนั้นเมื่อเมฆกำลังเจริญเติบโต เครื่องบินลำต่อมาจะโปรยสารเคมีเพื่อเพิ่มพลังงาน หรือที่เรียกว่า ‘เลี้ยงให้อ้วน’ แล้วทิ้งเวลาเอาไว้ รอให้กลุ่มเมฆฝนมีความหนาแน่นมากพอที่จะสามารถตกเป็นฝนได้ ก็จะถึงขั้นตอนของการโปรยสารเคมีอีกชนิดเพื่อ ‘โจมตี’ ให้เมฆเหล่านั้นตกลงมาเป็นฝน” (ในมานเมฆ, 2554)

ตอนที่วิเศษตัวละครเอกฝ่ายชายของเรื่องบินปฏิบัติการทำฝนหลวงเพื่อดับไฟป่าที่หมู่บ้านไอนดิน ผู้แต่งบรรยายวิธีการทำฝนหลวงไว้อย่างละเอียด นอกจากทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำฝนหลวงแล้ว ยังมุ่งแสดงให้เห็นว่าแม้จะเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แต่ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงเปี่ยมด้วยพระปรีชาสามารถทำให้เกิดฝนหลวงที่ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรได้ดังนี้

“เครื่องบินปฏิบัติการฝนหลวงขึ้นทำการบินแล้วหลายรอบ เพื่อพยายามที่จะทำให้ฝนตกลงพื้นที่ไฟป่าแต่การจะก่อฝนให้เกิดเมฆเป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากในจุดพิกัดที่เลือกซึ่งเป็นบริเวณต้นลม ซึ่งคำนวณจากทิศทางและความเร็วลมบนเฉลี่ยนั้นอยู่ใกล้กับแนวสันเขาทำให้กระแสแปรปรวน การบินโปรยสารเคมีจึงต้องบินเป็นวงกลมเพื่อตกกระแสลมทุกทิศทาง

จากนั้นคือขั้นตอนของการเลี้ยงเมฆที่เริ่มก่อตัวให้อ้วนหรือเติบโตเป็นก้อนใหญ่ ด้วยการโปรยสารฝนหลวงเพื่อกระตุ้นหรือเพิ่มแรงยกตัวในทางตั้งในก้อนเมฆให้มากขึ้น ทำให้เมฆมีการยกตัวก่อยอดสูงขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าที่ก่อตัวตามธรรมชาติ

ถึงเวลานี้ กลุ่มเมฆฝนขนาดใหญ่ ซึ่งได้ฐานมีลักษณะเรียบและเป็นสีเทาดำทะมึนก่อตัวอยู่เหนือท้องฟ้ามียอดสูงมากกว่าหนึ่งหมื่นแปดพันฟุต ทิวเมฆในชุดนักบินซึ่งเตรียมพร้อมที่จะขึ้นบินอีกรอบ เดินตรงเข้าไปหยุดที่เครื่องบินรุ่นคาราแวน (CARAVAN) ที่เจ้าหน้าที่โปรยสารได้ลำเลียงสารเคมีที่จะโปรยในขั้นตอนสุดท้าย ขึ้นไปบนเครื่องเรียบร้อยแล้ว

เขาส่งสัญญาณว่าพร้อมให้แก่นักบินที่เตรียมพร้อมอยู่ข้างเครื่องบินคาสา (CASA) อีกสองลำ ซึ่งทั้งสองลำจะต้องขึ้นบินก่อนทำการโจมตีเมฆแบบแซนด์วิช เพื่อให้ฝนตกในพื้นที่เป้าหมาย... เครื่องบินสามลำบินทะยานไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับความสูงแตกต่างกัน มุ่งหน้าเข้าหาก้อนเมฆใหญ่ฐานดำทะมึน

คาสาสองลำนำไปก่อนเพื่อทำหน้าที่โจมตีแบบแซนด์วิช ด้วยการที่ลำหนึ่งบินอยู่ด้านบน โปรยผงโซเดียมคลอไรด์ บนระดับไหล่เมฆ ในความสูงแปดพันถึงหนึ่งหมื่นฟุต ส่วนอีกลำบินระดับต่ำกว่าลำบนประมาณสองพันฟุตตามหลังในแนวสี่สิบห้าองศา โปรยผงยูเรียที่ฐานเมฆเพื่อให้เกิดกลมาเป็นฝน” (ในมานเมฆ, 2554)

นอกจากฝนหลวงทำให้ราษฎรมีน้ำเพื่อการเกษตรกรรมแล้ว ยังช่วยแก้ไขปัญหไฟป่า ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้นน้ำถูกทำลาย เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของราษฎร และส่งผลต่อการทำเกษตรกรรมของราษฎรอีกด้วย ดังตัวอย่างตอนที่เกิดไฟป่าที่หมู่บ้านไอนดิน แต่รวงข้าวถูกสิงโตจับขังไว้และสิงโตเปิดโทรทัศน์ทิ้งไว้ให้รวงข้าวดูเพื่อหวังจะเยาะยัย ผู้แต่งบรรยายสิ่งที่รวงข้าวเห็นจากโทรทัศน์ไว้ว่า “ภาพถ่ายแนวไฟป่าจากระยะไกล พร่าเบลอลเหมือนถูกบังด้วยม่านสีขาวจากสายฝนที่กระหน่ำลงมาอย่างหนัก...ขนาดที่ผู้ประกาศข่าวใช้คำพูดว่า...ฝนเทลงมาเหมือนปาฏิหาริย์” (ในมานเมฆ, 2554) ข้อความว่า “ฝนเทลงมาเหมือนปาฏิหาริย์” แสดงให้เห็นถึงการคิดค้นและพัฒนาฝนหลวงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นเรื่องมหัศจรรย์ ยากจะเกิดขึ้นโดยง่าย หากเป็นคนธรรมดาที่ไม่อาจคิดค้นได้เช่นพระองค์ ฝนหลวงพระราชทานนี้จึงแสดงถึงความ เป็นเลิศหรือพระอัจฉริยภาพของพระองค์อย่างชัดเจน

ในความคิดของรวงข้าว ยังเน้นให้เห็นพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการคิดค้นและพัฒนาฝนหลวงเด่นชัดยิ่งขึ้น ความว่า “โดยธรรมชาติแล้ว เมฆเหล่านี้จะไม่ตกเป็นฝน แต่หล่อนรู้สึกทึ่ง เมื่อนึกถึงว่าด้วยพระอัจฉริยภาพของในหลวงของเราเอง ทรงคิดค้นหาวิธีการทำให้เมฆก่อตัว เติบโตกลายเป็นเมฆฝน แล้วยังตกลงในพื้นที่ที่ต้องการได้อีกต่างหาก” (ในมานเมฆ, 2554) การกล่าวว่ปากดีก่อนเมฆจะไม่ตกลงมาเป็นฝนได้ แสดงให้เห็นว่าด้วย

พระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทำให้ทรงสามารถจัดการธรรมชาติให้เป็นไปตามต้องการได้ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ทำได้โดยง่าย และการกล่าวว่ากระบวนการทำฝนหลวงยังสามารถบังคับให้ฝนตกในพื้นที่ที่ต้องการได้ ยิ่งแสดงให้เห็นพระอัจฉริยภาพผู้ทรงเป็นคนเหนือคนอย่างแท้จริง

1.1.2 แนวพระราชดำริการสร้างฝายแม้ว

สุเมธ ดันติเวชกุล (2556) กล่าวว่า “แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องการสร้างฝายแม้ว หรือ Check Dam คือ การสร้างฝายธรรมชาติขนาดเล็กในป่าเพื่อกักเก็บน้ำให้ไหลช้าลง นอกจากจะป้องกันน้ำท่วมได้แล้ว ยังทำให้ดินเกิดความชุ่มชื้น ป่าอุดมสมบูรณ์ และฝนตกต้องตามฤดูกาล”

นวนิยายเรื่องในม่านเมฆกล่าวถึงการสร้างฝายแม้วที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำรินี้ให้ประชาชน จนทำให้พื้นที่ที่เคยแห้งแล้งกลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง นำมาสู่การจัดปัญหาภัยแล้งได้ผลดียิ่งขึ้น เห็นได้จากจดหมายของชายนิรนามที่ร้องข่าวอ่าน กล่าวถึงหมู่บ้านสามขาที่ลำปาง ที่ทำฝายแม้วตามแนวพระราชดำริ ทำให้หมู่บ้านที่เคยแห้งแล้ง กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ความว่า “นี่คือความมหัศจรรย์ที่เกิดจากพระปรีชาของในหลวงที่ทรงคิดและทำเพื่อลูกๆ ของพระองค์ครับ” (ในม่านเมฆ, 2554) ความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นที่หมู่บ้านดังกล่าวเน้นให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพที่ล้ำเลิศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำสิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้ ดังเช่นความอุดมสมบูรณ์ที่กลับคืนมาอีกครั้งในหมู่บ้านที่แห้งแล้งมายาวนาน

การทำฝายแม้วนอกจากช่วยบรรเทาปัญหาภัยแล้ง ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์แล้ว ประชาชนยังเกิดความรู้สึกสามัคคีของคนในชุมชน มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น อันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งให้แก่ประชาชน ดังคำพูดของอาจารย์หนุ่มที่ทิวเมฆพารวงข่าวไปขอความรู้เรื่องการสร้างฝายแม้ว ความว่า

“ฝายอันหนึ่งลงทุนแค่สองร้อยบาทก็สร้างได้แล้ว แต่สิ่งที่เงินซื้อไม่ได้เลยคือความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนที่จะร่วมสร้าง ร่วมดูแลรักษา และเห็นคุณค่า นี่ต่างหากที่จะทำให้สำเร็จอย่างยั่งยืน” (ในม่านเมฆ, 2554)

เนื้อความข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าทรงมี พระวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล แนวพระราชดำริเรื่องการสร้างฝายแม้วนั้นลงทุนน้อย แต่ผลที่ได้กลับมามีความคุ้มค่าทั้งต่อการประกอบอาชีพของราษฎรและความสัมพันธ์ที่ดีของคน ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันตามหลักการพัฒนาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.3 แนวพระราชดำริการให้ที่ยั่งยืน

สุเมธ ดันติเวชกุล (2556) กล่าวว่า “หลักการทรงงานเพื่อประเทศไทยที่สำคัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จนทรงพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนได้สำเร็จ คือ การระเบิดจากข้างใน นั่นคือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพและพึ่งตนเองได้ พระองค์ทรงทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ไม่ใช่การรอคอยแต่ความช่วยเหลือจากคนอื่น และมองไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้รับมา” แนวพระราชดำรินี้ปรากฏอยู่ในคำพูดของตัวละครตาข้างซึ่งเป็นตาของรวงข้าวที่ต้องการให้รวงข้าวรู้ว่า การให้ที่ยั่งยืนไม่ใช่การให้ในสิ่งที่คนอยากได้ ดังนี้

“ถ้าเอ็งคิดว่าเอ็งเอาเงินมาซื้อชุดนักเรียน แจกเด็กทั้งตำบลแค่นี้ถือเป็นการพิสูจน์ตัวเอง เอาชนะใจข้าได้ เอ็งก็เก็บของกลับไปเถอะวะ!”

รวงข้าวแม่ริมฝีปากแน่นจนชา

“...ชาวบ้านที่นี่ไม่ได้ลำบากขนาดชาวเขาชาวดอย เรื่องพวกนี้พ่อแม่มันต้องรับผิดชอบไว้ ไม่ใช่หน้าที่เอ็ง! ไม่งั้นถ้าคราวนี้เอ็งซื้อให้ แล้วคราวหน้าใครจะซื้อให้วะ”... ถ้าการให้สิ่งที่ชาวบ้าน ‘อยากได้’ ยังไม่ใช่วิธีที่ตาคิดว่าถูก... แล้วจะมีอะไรที่ดีไปกว่านี้อีกล่ะ?” (ในม่านเมฆ, 2554)

อีกตอนหนึ่ง เห็นได้จากในจดหมายจากชายนิรนาม รวงข้าวมีโอกาสอ่านจดหมายที่ชาย นิรนามเขียนถึงยายน้อย ซึ่งเป็นน้องสาวของตาข้าง และเป็นคนเลี้ยงดูเธอมาตั้งแต่เล็ก ดังข้อความบางตอนในจดหมายที่กล่าวถึงแนวพระราชดำริเรื่องการให้ที่ยั่งยืนอย่างการให้เบ็ดตกปลาไม่ใช่การให้ปลา ดังนี้

“การให้เบ็ดตกปลา อาจต้องใช้ความอดทน ต้องฝึกฝน และตกทุกวันเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์และรู้ว่าจะตกอย่างไรให้ได้ปลา รู้ว่าตรงไหนมีปลาชุก ตอนไหนปลาจะมากินเหยื่อ ไม่เหมือนเนื้อปลาที่กินได้ทันที แต่เมื่อหมดไปแล้วก็ต้องรอคนเอามาให้ใหม่ เพราะตกเองไม่เป็น” (ในม่านเมฆ, 2554)

เนื้อความในจดหมายของชายนิรนามข้างต้น มาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541 (ปีนาค บุนนาคและคณะ, 2545) ความว่า “เราไม่ควรให้ปลาแก่เขา แต่ควรจะให้เบ็ดตกปลาและสอนให้รู้จักวิธีตกปลาจะดีกว่า” เบ็ดตกปลา หมายถึง การให้เครื่องมือทำมาหากินที่ทำให้คนเลี้ยงตนเองได้ ส่วนปลา คือ การให้สิ่งทีคนต้องการ แต่ไม่รู้จักวิธีการหาสิ่งที่ตนเองต้องการ

ความเข้าใจในแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าว ทำให้รวงข้าวมองเห็นว่าการให้ที่ยั่งยืนไม่ใช่การให้โดยที่คนได้รับไม่รู้ค่า แต่ต้องเป็นการให้ที่ทำให้คนพึ่งพาตนเองได้ ดังข้อความในนวนิยาย ความว่า

“หล่อนเข้าใจแล้วว่า ‘พระเอก’ ในจดหมายของหล่อนบอกว่า พระองค์ท่านไม่ชอบให้ปลา แต่ชอบที่จะให้เบ็ดตกปลา...ท่าน ทรงคิดค้นเพื่อแก้ปัญหาให้ชาวบ้านทำอาชีพของตนเอง เพื่อ เลี้ยงตนเองได้” (ในมานเมฆ, 2554) ความเข้าใจดังกล่าวทำให้ รวงข้าวเป็นแกนนำพาชาวบ้านสร้างฝายแม้ที่บ้านไผ่ดิน เพื่อให้ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านก็จะทำนาปลูกข้าวได้ สามารถพึ่งพาตนเอง ไม่รอคอยแต่การรับที่ไม่รู้คุณค่า

2. ผู้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชน

ผู้แตงนำเสนอบทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชนทุกหมู่เหล่า เมื่อ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนทุกข์ยาก พระองค์ไม่ทรงนิ่งนอน พระทัย แต่ทรงทุ่มเททั้งพระวรกายและพระสติปัญญาทรงงาน อย่างหนักเพื่อช่วยเหลือให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น และเกิดความยั่งยืน พิจารณาได้จากตัวอย่าง ดังนี้

“บายวันนั้น ฝนไม่ได้ตกที่บ้านไผ่ดิน...แต่หล่อน ได้ยินจากวิทยุชุมชนที่ป่าเป่าเปิดฟัง บอกว่ามีฝนตกหนักเหนือ เขื่อนปราณบุรี หลังจากที่มีฝนไม่ตกมาเป็นเวลานานนับเดือน และ ปริมาณน้ำในเขื่อนลดลงอย่างมากจนน่ากลัวจะมีปัญหาสำหรับการ ใช้อุปโภค บริโภค ไม่ต้องพูดถึงการทำเกษตรกรรม

และฝนที่ตกเป็นผลจากการทำฝนหลวงในวันแรก นี้ ช่วยเพิ่มปริมาณน้ำขึ้นมาได้ และภารกิจของศูนย์ฝนหลวงก็ จะดำเนินต่อไปเรื่อยๆ เพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้งแก่ประชาชน” (ในมานเมฆ, 2554)

เนื้อความที่ผู้แตงบรรยายถึงฝนตกที่หมู่บ้านไผ่ ดิน ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ด้วย พระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานฝนหลวง ได้ช่วย บรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร คือ การแก้ไขปริมาณน้ำที่มี น้อยซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้บริโภคบริโภคและการทำ เกษตรกรรม

อีกตอนหนึ่ง พิจารณาได้จากตอนฝนตกที่หมู่บ้าน ไผ่ดิน หลังจากไม่ตกมานาน ทำให้ชาวบ้านดีใจจนร้องไห้ เพราะ การที่ฝนตกทำให้มีน้ำทำนา ซึ่งหมายถึงชีวิตของชาวบ้านที่รอด ด้วย ชาวบ้านในหมู่บ้านไผ่ดินเป็นตัวแทนคนไทยที่เดือดร้อน และได้รับความช่วยเหลือจากพระองค์ท่าน แสดงให้เห็น พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อ ประชาชนคนไทย ภาพของชาวบ้านยกมือไหว้และร้องไห้ตาแดง กำสือให้เห็นถึงความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างยิ่ง ดังที่ผู้แตงบรรยายไว้ว่า “ฝนตกแล้ว เสียงไชโยโห่ร้องนั้นดังมาจากชาวบ้านส่วนหนึ่งที่ยังคงยืนอยู่กลางสายฝนอย่างไม่กลัวเปียก หล่อนมองภาพเหล่านั้ น้อย่างพูดไม่ออก ขณะที่ฝนตกลงงงไม่เข้าใจ หันมองมา ราวกับจะถามว่า...คนบ้านนอกเค้าดีใจอะไรกันนักหนาที่ฝนตก

คำถามนั้นได้รับคำตอบเมื่อลู่แก ๆ คนหนึ่งถึงกับคุกเข่าลงบน พื้นดินเงยหน้าขึ้นมองบนฟ้าและยกมือไหว้ท่วมหัว แม้ในสาย ฝนพราววิ้ง ยังเห็นว่าคุณลุงตาแดงกำ สืออย่างที่หล่อนอยากจะทำ ว่าที่ป็นอยู่ในน้ำฝนที่เปียกปอนนั้น คือ น้ำตาแห่งความซาบ ซึ้งใจ

‘นาเรารอดแล้ว’

ภาพนั้นทำให้รวงข้าวเผลอก้าวออกมาจากเต็นท์ โดยไม่รู้ตัว หล่อนเงยหน้าขึ้นให้เม็ดฝนหยดกระแทกใบหน้า แล้ว รู้สึกว่านี่คือน้ำฝนที่เย็นที่สุดเท่าที่เคยสัมผัสมา

ฝนที่ตกครั้งนี้หมายถึงความอยู่รอดของเกษตรกร ที่นี้...และคงอีกมากมายในประเทศไทยที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ซ้ำแล้วซ้ำเล่าเช่นเดียวกัน เพราะฝนนี้ พวกเขาถึงรอด ไม่อด ตาย” (ในมานเมฆ, 2554)

นอกจากนี้ ในตอนจบของเรื่องผู้แตงยังย้ำให้เห็น ถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อ ประชาชนอย่างทั่วถึงทั้งแผ่นดิน ทำให้ชีวิตของราษฎรอยู่รอด สามารถทำเกษตรกรรมได้ ผ่านจากฝนหลวงที่ไปรยปรายจาก ฟากฟ้า อันสื่อว่าพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวไม่เคยหมดสิ้นไปเช่นเดียวกับสายฝนที่ตกลงมา บนผืนแผ่นดินไทยครั้งแล้วครั้งเล่า ดังนี้

“อีกไม่นาน สายฝนก็จะไปรยปรายลงมา หล่อ เลี้ยงสรรพชีวิตที่รอคอยสายน้ำแห่งชีวิต...ต้นไม้ ใบหญ้า ทุ่งนา ไร่สวนของเกษตรกรจะงอกงามปริมาณของน้ำในเขื่อนกับอ่าง เก็บน้ำจะเพิ่มขึ้น ขณะที่ฝายชะลอน้ำที่ถูกสร้างขึ้นจะช่วยเก็บ ความชุ่มชื้นจากน้ำฝนไว้เพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้ผืนดิน และป่าต้นน้ำต่อไป” (ในมานเมฆ, 2554)

พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวจากการพระราชทานฝนหลวง ยังมีส่วนช่วยเหลือ ประชาชนในการบรรเทาปัญหา ไฟป่า ซึ่งทำให้ป่าไม้ถูกทำลาย อันจะทำให้ปัญหาความแห้งแล้งทวีความรุนแรงมากขึ้น และส่ง ผลต่อการประกอบอาชีพของราษฎร ดังนี้

“และเช้าวันนี้ สิ่งที่ได้ยินก็ทำให้ขนลุก...ศูนย์ ปฏิบัติการฝนหลวงฯ เตรียมพร้อมทำฝนหลวงเพื่อบรรเทา ปัญหาไฟป่า โดยติดตามเผ่าสังเกตการณ์และสำรวจพื้นที่ที่มี ความชื้นเพียงพอ เนื่องจากการทำฝนแต่ละครั้งต้องอาศัย ความชื้นในอากาศกว่าหกสิบเปอร์เซ็นต์เพื่อให้เมฆรวมตัวก่อ ให้เกิดกลุ่มฝน โดยเชื่อว่าหลังจากที่ได้ทำฝนหลวงจะช่วย บรรเทาปัญหาไฟป่าลงได้บ้าง” (ในมานเมฆ, 2554)

“รายงานล่าสุดจากศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวง พบ ว่าการขึ้นบินทำฝนหลวงในพื้นที่ตลอดสามวัน ได้ผลน่าพอใจ เพราะช่วยลดความรุนแรงของไฟป่าที่ปกคลุมอยู่ในสาม ตำบล ในวันที่ผู้บินฝนหลวงก็ยังคงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องใน

พื้นที่เป้าหมาย คือ ทางตะวันตกของตำบลบ้านไอนิน ซึ่งเป็นพื้นที่เผาไหม้รุนแรงที่สุด” (ในมานเมฆ, 2554)

การนำเสนอให้เห็นพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สัมพันธ์กับพระอัจฉริยภาพของพระองค์ ทรงใช้ พระอัจฉริยภาพมาพัฒนาคนและสังคมไทย อันแสดงให้เห็นว่าพระปัญญาอันประเสริฐของพระองค์เป็นเครื่องมือนำมาซึ่งประโยชน์สุขของราษฎรที่ประสบความสำเร็จทุกย่าง

3. ผู้ทรงเป็นต้นแบบที่ประชาชนควรเดินตามรอยพระยุคลบาท

ผู้แตงนำเสนอว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นต้นแบบผู้วางรากฐานชีวิตที่ยั่งยืนไว้ให้แก่เหล่าราษฎรหากประชาชนเดินตามรอยพระยุคลบาทย่อมพบกับความสุขอย่างแน่นอน ซึ่งจะเห็นได้อย่างเด่นชัดจากการที่ผู้แตงสร้างตัวละครในเรื่องให้ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งพระองค์ได้นำมาใช้จริงและได้ผลแล้วดังตอนที่รวงข้าวต้องการช่วยเหลือชาวบ้านโดยการให้ที่ยั่งยืนนั่นคือ การทำให้ชาวบ้านพึ่งพาตนเองได้ ไม่ออกไปทำงานโรงงาน และรอดแต่การรับของบริจาค โดยการขจัดภัยแล้งด้วยการทำฝายแม้ว ซึ่งจะทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านสามารถทำเกษตรกรรมได้ผลดี ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ในมานเมฆ, 2554)

รวงข้าวยังได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการตามแนวพระราชดำริห้วยฮ่องไคร้ จากพื้นที่แห่งแล้งกลับกลายเป็นที่ที่อุดมสมบูรณ์ จึงอยากจะนำมาทำที่หมู่บ้านไอนิน ดังนี้

“ฉันจะใช้โครงการตามแนวพระราชดำรินี้แหละเป็นต้นแบบทำให้บ้านไอนินอุดมสมบูรณ์ขึ้นอีกครั้ง!...นี่คือฝายแม้ว หรือฝายชะลอความชุ่มชื้น ที่ถูกสร้างขึ้นในป่าต้นน้ำด้วยการนำวัสดุตามธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่มาปิดกั้นทางน้ำ ร่องเขา หรือพื้นที่ลาดชันบนภูเขาเอาไว้ เพื่อชะลอการไหลของน้ำให้ช้าลง ช่วยดักตะกอนไม่ให้ไหลลงสู่พื้นที่ตอนล่าง ระยะเวลาหนึ่งพอเศษซากกิ่งไม้ ใบไม้ และตะกอนดินช่วยอุดตามช่องและร่องของวัสดุที่ใช้ทำฝาย ก็จะสามารถเก็บกักไว้ในพื้นที่ช่วยกระจายความชุ่มชื้นบริเวณนั้นให้น้ำมีโอกาสซึมลงสู่ใต้ดิน เป็นการเพิ่มและรักษาระดับน้ำใต้ดินให้พืชสามารถดูดซับความชุ่มชื้นไว้ได้...และฝายชะลอน้ำนี้แหละคือสิ่งที่เรากำลังจะทำ!” (ในมานเมฆ, 2554)

ในเนื้อเรื่องยังกล่าวถึงตัวละครตาข้างและรวงข้าวต้องการเดินตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกหลายอย่าง ได้แก่ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันพังทลายของดินและการปลูกป่าเพื่อการใช้ประโยชน์และรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร ดังที่ผู้แตงบรรยายไว้ว่า

“ยังมีหลายอย่างที่หล่นกับตาข้างอยากทำ และกำลังช่วยกันศึกษา ทั้งเรื่องประโยชน์ของหญ้าแฝก และการปลูกป่าสามอย่าง ประโยชน์สี่อย่างตามแนวพระราชดำริ” (ในมานเมฆ, 2554)

สิ่งที่น่าสนใจ คือ ผู้แตงชี้ให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่าการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่แท้จริง คือ การทำความดีถวายแด่พระองค์ท่านและการทำดีดังกล่าวนี้ก็ทำได้ง่าย ๆ ด้วยการเดินตามรอยพระยุคลบาท ดังปรากฏในคำพูดของเจ้าอาวาสวัดไอนินในงานสืบชะตาบวชป่าต้นน้ำว่า

“แต่สิ่งมหัศจรรย์เกิดขึ้นได้ อย่างที่เคยเกิดขึ้นในหลายๆ แห่งที่ในหลวงของเราเสด็จพระราชดำเนินไปถึง พื้นที่ที่เกือบกลายเป็นทะเลทรายได้กลับมาเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ ด้วยวิธีการที่พวกเรากำลังทำตามแนวพระราชดำริอย่างการสร้างฝายชะลอน้ำ ปลูกป่า สร้างแนวกันไฟ บ้านไอนินจะเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่เราร่วมพลิกฟื้นผืนป่าให้เขียวขจี และช่วยกันรักษาเอาไว้ไม่ให้ใครมาทำลาย ย่อมเป็นสิ่งที่ดีคนตัวเล็กๆ อย่างพวกเราจะทำได้ เพื่อในหลวงของเรา” (ในมานเมฆ, 2554)

การนำเสนอให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นต้นแบบที่ประเสริฐที่ประชาชนควรดำเนินตามรอยพระยุคลบาท แสดงให้เห็นความชื่นชมว่า พระองค์ได้ทรงเพียรวางรากฐานที่มั่นคงยั่งยืนให้ประชาชนไว้แล้ว เพียงแต่ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทเท่านั้น ประชาชนทุกคนก็จะพบกับความสุขที่แท้จริง อีกทั้งการกระทำเช่นนี้ยังถือเป็นการทำความดีถวายแด่พระองค์ท่านอีกด้วย

จากการศึกษาของยุพร แสงทักษิณ (2537) พบว่า การกล่าวถึงการเดินตามรอย พระยุคลบาทพระมหากษัตริย์นี้ยังไม่ปรากฏในวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติในยุคก่อน การชี้ให้เห็นว่าประชาชนควรจะเดินตามรอย พระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเช่นนี้นอกจากมุ่งแสดงพระบุญญาธิการอันสูงส่งอันเป็นพระบุคลิกลักษณะอันประเสริฐแล้ว ยังชี้ให้ผู้อ่านให้ตอบแทนความดีของพระมหากษัตริย์ได้ไม่ยาก ด้วยการทำตามอย่างพระองค์เพื่อความร่มเย็นและยั่งยืนของแผ่นดินไทยสืบไป

4. ผู้ทรงเป็นที่รักและเกิดทศนุชาของประชาชน

มุมมองต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกด้านหนึ่งที่ผู้แตงนำเสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง ในมานเมฆ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่รักและเกิดทศนุชาของประชาชนประชาชนชาวไทยต่างล้วนจงรักภักดีต่อพระองค์อย่างยิ่ง เห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“เห็นเขาวายายเหมียวพาคนไปขอฝนแล้ว เดียววันสองวันเค้าก็คงทำให้มาตกที่นี้บ้าง” ป้าเป่าพูดด้วยน้ำเสียงมี

ความหวัง และชื่นชมอย่างเห็นได้ชัด ก่อนจะหันไปยกมือไหว้พระบรมฉายาลักษณ์ที่อยู่บนปฏิทินข้างฝาที่รวงข้าวไม่เคยได้สังเกตว่าแขวนอยู่ตรงนั้น” (ในมานเมฆ, 2554)

จากคำพูดของตัวละครป่าเป้าแสดงให้เห็นถึงความชื่นชมที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันเนื่องมาจากพระองค์ทรงเป็นผู้มีพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชน ทรงช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนจากการพระราชทานฝนหลวง ตัวละครป่าเป้ายกมือไหว้พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงเป็นที่เคารพบูชาและเทิดทูนของประชาชนชาวไทย

อีกตัวอย่างหนึ่ง พิจารณาได้จากเหตุการณ์บ้านไอดินจัดพิธีสืบชะตาบวชป่าต้นน้ำ เมื่อเจ้าอาวาสวัดไอดินได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงทำให้พื้นที่ที่เป็นทะเลทรายกลับกลายเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์อีกครั้ง และชาวบ้านไอดินจะเดินตามรอยพระยุคลบาทดังกล่าว ชาวบ้านต่างก็กล่าว คำว่าทรงพระเจริญดังกึกก้อง ทุกคนเกิดความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างที่สุด ดังที่ผู้แต่งบรรยายไว้ว่า

“เสียง ‘ทรงพระเจริญ’ ดังก้องป่าโดยไม่ต้องมีใครนัดหมาย คนแก่หลายคนยกสายเสื่อขึ้นซับน้ำตา แม้แต่รวงข้าวก็ย้งน้ำตาซึมด้วยความซาบซึ้ง จะมีพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ที่เพียงแค่อยู่ถึงพระองค์ท่านก็เหมือนจะช่วยหลอมรวมหัวใจของทุกคนให้กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างน่าอัศจรรย์” (ในมานเมฆ, 2554)

ชาวบ้านไอดินเปล่งเสียงขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “ทรงพระเจริญ” แสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีของประชาชน บรรดาให้พระองค์ทรงเป็นมิ่งขวัญของชาวไทยตลอดไป ขณะเดียวกัน การกล่าวถึงชาวบ้านน้ำตาซึมด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดไม่ได้ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงจัดความทุกข์ยากลำบากของพสกนิกรให้หมดสิ้นไป และทุกคนต่างตระหนักว่าพระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมใจของประชาชนอย่างน่าอัศจรรย์ซึ่งยากนักที่พระมหากรุณาธิคุณอื่น ๆ จะเป็นเช่นนี้ แสดงถึงความชื่นชม เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก และความยกย่องเทิดทูนที่ประชาชนชาวไทยมีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

มุมมองต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ผู้แต่งนำเสนอไว้ในนวนิยายเรื่องในมานเมฆล้วนแต่เป็นมุมมองที่มุ่งแสดงการสรรเสริญพระบารมีและพระเกียรติคุณของพระองค์ มีลักษณะเป็นวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติ ตามที่ปัญญา บริสุทธิ์ (2534) กล่าวไว้ว่า “เป็นงานประพันธ์ที่มีจุดมุ่งหมายในการสรรเสริญพระเจ้าแผ่นดิน” และ ยุพร แสงทักษิณ

(2537) กล่าวว่า “มีลักษณะการแสดงออกซึ่งความรู้สึกประทับใจในพระบรมเดชานุภาพ พระบุญญาธิการ พระราชกรณียกิจ พระราชจริยวัตรที่โดดเด่น และความยกย่อง จงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อพระมหากษัตริย์ รวมถึงมีลักษณะเป็นวรรณกรรมที่ต้องการให้ผู้อ่านเห็น พระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์” นับได้ว่า นวนิยายเรื่องในมานเมฆมีฐานะเป็นวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติในยุคปัจจุบันที่ปรับเปลี่ยนให้ นวนิยายรักแสดงถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ได้ด้วย

อภิปรายผล

มุมมองต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องในมานเมฆมาจากพื้นฐานความจริงที่ประชาชนรับรู้มาโดยตลอดทั้งพระอัจฉริยภาพและพระมหากรุณาธิคุณ มุมมองที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นการสรรเสริญพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์อันเป็นลักษณะของวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติ ทำให้นวนิยายรักเรื่องนี้มีฐานะเป็นวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติในยุคปัจจุบันที่มีคุณค่ามากกว่านวนิยายรักทั่วไป

แม้ว่ารูปแบบของวรรณกรรมเฉลิม พระเกียรติในปัจจุบันจะเปลี่ยนจากวรรณกรรมร้อยกรองมาเป็นวรรณกรรมร้อยแก้วอย่าง นวนิยายรัก แต่ยังคงพบว่ามีมุมมองของผู้แต่งต่อพระมหากษัตริย์ในปัจจุบันยังคงเหมือนกับในอดีต คือ พระมหากษัตริย์ทรงเปี่ยมด้วย พระอัจฉริยภาพ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชน และทรงเป็นที่เทิดทูนบูชาของประชาชน โดยในอดีตมุ่งกล่าวถึงพระปรีชาสามารถด้านการรบเพื่อป้องกันบ้านเมืองจากข้าศึกที่มารุกราน ส่วนในยุคปัจจุบันกล่าวถึงพระปรีชาสามารถด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎร แต่ก็ถือว่าเป็นการรบบกับศัตรู คือความยากจนทำนองเดียวกัน ส่วนมุมมองที่แตกต่างกับวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติในอดีต คือพระมหากษัตริย์ไม่ใช่สมมติเทพหรือพระพุทธรูปเจ้าที่สูงสุด แต่พระองค์ทรงเป็นมนุษย์ธรรมดาที่มีความพิเศษกว่าคนทั่วไปในฐานะผู้นำของประเทศที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนและเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่ประชาชนทำตามได้ ประชาชนจึงไม่ได้เทิดทูนบูชาพระองค์เพราะฐานะอันสูงสุดเท่านั้น แต่เป็นเพราะสิ่งที่พระองค์ทรงกระทำ รวมถึงพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณประชาชนจึงรักพระองค์อย่างสนิทใจดุจดั่งพ่อผู้เป็นที่พึ่งและชี้นำแนวทางที่ดีให้แก่ลูก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประคอง นิมมานเหมินท์ (2542) ที่กล่าวไว้ว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันทรงเป็นมนุษย์ ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ ทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตาคุณ ทรงใกล้ชิดกับประชาชนยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใด ทรงมีพระราชภาระในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข โดย

ทรงมีพระลักษณะสำคัญคือ เป็นกษัตริย์พิเศษหรือผู้นี้คิงที่ไม่มีผู้เสมอเหมือน”

เช่นนี้ทำให้เห็นว่านวนิยายรักเรื่องในม่านเมฆมีลักษณะเป็นวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติในยุคปัจจุบันอย่างเด่นชัด

สรุปผล

นวนิยายเรื่องในม่านเมฆนำเสนอมุมมองต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยความจงรักภักดี ได้แก่ ผู้เปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพ ผู้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชน ผู้ทรงเป็นต้นแบบที่ประชาชนควรเดินตามรอยพระยุคลบาท และผู้ทรงเป็นที่รักและเทิดทูนบูชาของประชาชน มุมมองที่ปรากฏ

ข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันยังมีนวนิยายที่แต่งขึ้นมาเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถอีกหลายเรื่อง น่าจะมีการศึกษาว่านวนิยายเหล่านั้นนำเสนอมุมมองต่อทั้งสองพระองค์อย่างไร อันจะทำให้เข้าใจลักษณะวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติในปัจจุบันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ประคอง นิมมานเหมินท์.(2542). ภาพพระมหากษัตริย์ไทยจากวรรณคดีขยพระเกียรติ. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*. 16 (ธันวาคม 2542), 1-25.
- ปัญญา บริสุทธิ์. (2534). *วิเคราะห์วรรณคดีไทยโดยประเภท*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปิยนาด บุนนาคและคณะ.(2545). *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระอัจฉริยภาพในการบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพร แสงทักษิณ.(2537). *วรรณคดีขย พระเกียรติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ร่มแก้ว (นามแฝง). (2554). *ในม่านเมฆ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- สุเมธ ตันนิเวชกุล. (2556). *ตามรอยครูแห่งแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.